

M Slovenški POROČEVALEC

INFORMACIJSKI VESTNIK OSVOBODILNE FRONTE

Glavni urednik: dr. France Škerl

Leto V., številka 9.

5. aprila 1944.

Cena lit 2.-

Maščevanje pride

Po kapitulaciji Italije so se Nemci predstavili Slovencem z bičem v eni, a s sladkimjembami v drugi roki. Istočasno, ko so na Primorskem vdirali v mirne vasi, ropali in požigali, so ponujali "slovenske" župane in aprovizacijo. Pred kratkim - naši listi so o tem poročali - so v štirih kraških vaseh požgali in celoma razstrelili 300 hiš, veliko ljudi pobili, ostale pa odpeljali neznano kam. In še z roko, ki je bila okrvavljena do kolenca in čez, so nastavili prebivalstvu novo vabo; polno aprovizacijo = vsakomur proti potrdilu, da je prodal le najmanjšo količino zivil kakemu trgovcu v mestu. To je bila doslej najvišja ponudba okupatorja, ki je za trenutek skrčil bič za hrbet. Hotel je za vsako ceno zložit enodušni odpor ljudstva, dobiti vsaj nezinec, da bi potem zgrabil celo roko.

Toda Slovenci niso od včeraj. Naš narod dobro ve, kaj se skriva za = prilizovanjem sovražnika, krvava grožnja pa rodi se hujši odpor. Taktika = vab in zastraševanja je posebno Primorcem dobro znana še iz dobe fašizma. Zavedajo se, da bi postali okupatorjevi hlapci v trenutku, ko bi podlegli sladkim vabam ali biču. Pljunili bi na svetlo preteklost dveh desetletij, ko so si za ceno tolikega trpljenja ohranili čiste roke in dušo. Ostali = so zvesti samim sebi in slej ko prej predani osvobodilnemu gibanju.

Ob enodušni odpornosti primorskega ljudstva, ki je za narodno svobodo pripravljeno tudi na žrtve, je okupator pobesnel. Zoget je zavil tel bič, to pot kruteje kot kdaj prej. Zadnja poročila s Primorske govori o strahovitem nasilju nad prebivalstvom, posebno v briškem, kraškem in goriškem = okrožju. Nemci in belogardisti vpadajo v vasi, lovijo in mučijo ljudi, jim iztikajo oči in jih obesaajo ter zažigajo cele družine v njihovih domovih. Pripovedke o Turkih, ki smo jih slišali v mladosti, so nič v primeru s to grozotno resničnostjo dva, tretjega stoletja. Naš narod oživlja svojo Golgotto samo zato, ker je ohranil čisto svojo narodno zavest in odklonil slepo hlapčevanje tujcu. Da bi mogli, bi ga Nemci in njihovi pomočniki najrajši do konca iztrebili v onemoglem besu, ker ga niso mogli prevarati s sladki mi vabami in ukloniti z grožnjami. Na Primorskem so danes pokazali svoj pravi zverski obraz, kot so ga bili že prej pokazali po vsej Sloveniji, na Poljskem, v Srbiji in v Rusiji, vaelej in povsod, kjer so našli na odpor ponosnih, svobodoljubnih narodov. Grozodejstva, ki jih danes počenja je na Primorskem in v ostali Sloveniji, so obenem tudi bes do smrti razjarjene zveri, ki v zadnjih vadihljajih crezupno grize okoli sebe. Hudodelec, ki je zašel v zagato in ve, da je izgubljen, blažno kopicí zločin na

zločin, kakor da bi hotel s tem spremeniti svojo usodo, a le podžiga upor ljudstva in množi svojo krivdo, ki pred vsem kulturnim, svobodoljubnim svetom vpije po kazni.

Pravično: življenje je pravično. Vsak posameznik, prav tako vsak narod plača prej ali slej polno, pravično ceno za svoje zločine. Toda to pot ne bomo vdano čakali, da bi račune in hudodelstva, ki se dan za dnem godijo pred našimi očmi, v bližnji ali daljni prihodnosti urejala kaka višja pravica. Kazen za ta dejanja mora nujno pasti na glave tistih, ki so jih za grešili. Vodilni državniki naših zaveznikov Anglije, Amerike in Sovjetske Zveze so se enodušno in nedvoumno izrazili za kaznovanje vseh vojnih zločincev. V vseh prizadetih državah se sestavljajo posebne komisije za ugotavljanje vojnih hudodelstev. Taka komisija se je s posebnim odlokom Slovenskega Narodno Osobodilnega Sveta osnovala tudi za Slovenijo. Komisija že dela in zbira primere grozodejstev in krivd, ki so se med to vojno zgodile nad našim narodom.

Noben zločin ne bo zamolčan, nobeno ime hudodelcev ne bo ostalo neimenovano, nobena slovenska žrtev ne bo pozabljena. To bo največja in najtežja trahtnejša obtožnica v zgodovini človeštva, debela knjiga krvi in srčanosti, priprava za največje sodbe, kar jih je bilo kdaj na tej zemeljski obli. Ta dan sodbe se z zmaganimi zavezniki in posebno Rdečo Armado naglo približuje. Kaznovani pa ne bodo samo krivi sodniki, ki so zaukazali grozo dejstva, ampak tudi njihovi krvniki in krvnikov pomagači, ki nosijo na čelu Judežev pečat. Če se dviga roka in jim piše obsodbo na steno, ki ji ne bodo ubežali, četudi se skrivajo na konec sveta. Ko bo po tej strašni noči zopet zasvetila zarja, bo vse svobodoljubno človeštvo ena sama družina in na bo krova pod soncem, ki bi dal zločincem varno zavetje.

Sovražnik naj ve, da nas tudi njegova grozodejstva ne bodo uklonila. Naš narod se danes bolj kot kdaj prej zavoda, kje je njegovo mesto: v prvih vrstah svobodoljubnih narodov, ki se brez ozira na žrtve borijo za svoje pravice. Prelita kri nedolžnih kliče po maščevanju in nas stalno živo spominja, da ne smemo popustiti v svetem boju za srečnejšo bodočnost. In tedaj, ko bo na razvalinah starega sveta začelo kliti novo življenje, bo tudi naš mučeni narod dobil zadoščenje za neštivilne krivice in žrtve.

France Bevk.

VOLITVE - NAŠ PRAZNIK!

Skoraj ni izraza, s katerim bi mogli dovolj označiti tisto razpoloženje slovenskega ljudstva, s katerim prihaja danes po vsej osvobojeni slovenski domovini na volišča. Če kdaj, se ravno pri teh volitvah kaže, da se je v slovenskem človeku nekaj spremenilo. Kdor Slovence poznal prej v njihovi ponižnosti in hlapčevstvu, ko so jih "voditelji" vseh vrst varali, pa bi sedaj v teh volivnih dneh nenadoma stopil med nje, bi mislil, da se je zgodil čudež. To ni več tisti ponižni hlapec, ki se zadovoljuje z drobtinicami, ki mu jih velikodušno dele njihovi "voditelji". To je nov, preprosten človek, samozavesten borec in poln vere v prihodnost, ki jo gradi sam s puško v roki.

Ta čudež je izvršila Osobodilna Fronta. Ona je izklesala novega slovenskega človeka, ona mu je vdirnila to samozavest, ona mu je dala v roko puško, ona je napravila iz njega borca.

Vse te vrline novega slovenskega človeka se danes jasno odražajo ob vo

litvah. Na volišča prihajajo žene in mladina, starci in vojaki. Z zastava mi, petjem in vriskanjem prihajajo v sprevedih kakor bodo čez nekaj dni = šli v velikonočni procesiji. Saj je to njihov praznik, kakor je praznik = Velika noč. Tudi v teh volitvah čutijo svoje vstajenje, prerodenje. Saj = so se prvič v zgodovini slovenskega naroda dvignili vsi, kmetje in delavci, meščani in izobraženči, ter prevzemajo svojo usodo v svoje roke.

Stare ženice, ki so nokoč ob takih prilikah posedale v zapečkih in se jezile nad svojimi sinovi, ki so se podili in prepirali za "politiko", danes resno in slovesno prihajajo na volišča in oddajajo svoj glas. One vedo, da s tem dajejo glas za novo prihodnost, v kateri bo za njihove vnuke nastalo lepše življenje, kakor so ga imele one.

Mladina je pasla včasih zijala okoli vogalov, ko so možje volili. Danes prihaja mladina na čelu volivcev. Ona je prva v borbi, ona je prva tudi = na voliščih. Njena pesem se razlega od vasi do vasi in vabi ter navdušuje še tiste, ki stoje ob strani v teh velikih dneh.

Nad vsem tem velikim dogajanjem po slovenski zemlji pa beži veliki lik našega ljubljenskega maršala Tita. V slehernem volivnem prostoru vliva z zelenjem in cvetjem okrašena njegova slika vsakemu volivcu zavest, da to, = kar on s svojim glasom doprinaša k novi slovenski zgradbi, čuva in bo očeval Tito in njegovi borci. Saj Tito je nova Jugoslavija in nova Jugoslavija je Tito. On je porok, da bo vse to, kar danes gradimo, trdno in neuničljivo.

To navdušenje, to praznično razpoloženje svobodne domovine, ki danes = voli in ustvarja svetlo prihodnost, naj se razlije po vsej slovenski zemlji. Naj misli in pesmi, ki se utrinjajo po Beli Krajini in Dolenjski, po Kočevskem in Notranjskem, prebudijo vsakega Slovenca in Slovenko od Trsta do Prekmurja in mu povedo, da triletna borba in vse trpljenje ni bilo zaman. Iz krvi in pogorišč vstaja nova, pravičnejša Slovenija, vstaja svobodna, združena Slovenija v federativni, demokratični Jugoslaviji. Naj ti dnevi razsvetlijo še tiste, ki se ne verujejo v to veliko prihodnost.

Tudi tam, kjer se niste volili, na dan volitev, vsi na volišča! Tudi = pri vas naj zavihrajo zastave, tudi pri vas naj se razlega pesem, tudi = pri vas naj bo to praznik!

SOVJETJSKE ČETE NA KARPATIH

"Nemci so se uračunali", je rekel general Wason, komentator londonskega radia. "Podcenjevali so moč Rusije, podcenjevali učinek rodoljubnih sil v Jugoslaviji in Grčiji. Jugoslavija nas uči, da je odpor ljudstva nad vse učinkovit. V rokah ljudstev jugovzhodne Evrope leži odločitev, ali bo zmagala skoraj prišla."

Kam se bodo obrnile Madžarska, Romunija in Bolgarija?

Madžarska, Romunija in Bolgarija bodo odločile, koliko časa bo še trajala vojna. Ali bodo v tem težko pričakovanem trenutku, ko stoji Rdeča Armada na njihovem pragu, rasbile fašistični obroč in bodo ti trije, doseči = nji nemški sateliti prestopili v tabor protihitlerjevske zveze, ali pa bodo kot Finska zaigrali svojo zadnjo možnost in zato delili pogin s svojim poraženim gospodarjem?

Nemčija se krčevito priklepa na Romunijo.

Rdeča Armada vdira v Romunijo, čeželo pa je zasedla nemška vojska, ki bo na vsak način s pomočjo romunske vojske skušala braniti položaje na Prutu in ob Saretu ali pa celo na Donavi sami. Romunija je v divjem strahu. Stari diplomat princ Stirbey je že davno preko Carigrada odpotoval v Kairo na posvetovanje z zavezniki. Moskovski radio pa poroča o pomanjkanju sodelovanja med nemško in romunsko vojsko.

Madžarska se upira

Dejstva govore, da je kljub silnemu pritisku Nemčije na Madžarskem vedno več ljudi, ki se skušajo rešiti fašističnih spon, ki čutijo osvobodilni veter, ki veje s Karpatov, kjer stoji Rdeča Armada. Kljub temu da jo je okupirala nemška vojska, kljub temu da gestapo v množicah zapira Madžare, čujemo, da sta se uprli dve veliki posadki severovzhodno od Budimpešte, da je poveljnik prve transilvanske armade general Nagy dal svojim četam povelje, naj se Nemcem upro. Odpor proti Hitlerju je zajel vse Madžarsko in popolnoma osamil fašistično kliko z Imredijem na čelu. Trije vodilni listi so bili zatrti. Iz tega stanja na Madžarskem je šlo en izhod: množičen izbruh odpora.

Bolgarski Quislingi romajo v Berchtesgaden.

Predsednik bolgarskega namestniškega sveta princ Kiril, njegov član Filov in ministrski predsednik Božilov so bili poklicani k Hitlerju v Berchtesgaden. Zapadni zavezniki s silovitimi napadi na Sofijo rušijo moč bolgarske reakcionarne klike. Sovjetski poslanik Lavrentjev je pred odhodom v Moskvo poslal bolgarski vladi noto, da bo Sovjetska Zveza imela vsako uporabo bolgarskih čet v pomoč Nemčiji za sovražno dejanje. Množično streljanje talcev v Plovdivu je najboljši znak pravega stanja v državi.

Moskva svari satelite.

Svareč je ton moskovskega radia, ko govori satelitom: Dogodki na Madžarskem kažejo, da imajo nemški sateliti veliko manj časa na razpolago, kot je bilo videti prej. Ti podrepaniki so danes v nevarnosti, da se njihove dežele spremenijo v bojišča in da izgubijo zadnje ostanke svoje narodne neodvisnosti. Ta nevarnost jim preti od Nemčije. Danes ni časa za dolgotrajno mešetarnjenje. Nemci ne razpolagajo več z zadostnimi vojaškimi silami, da bi mogli potlačiti odpor katere koli države, ki je trdno odločena, da se ji postavi v bran.

Titova Jugoslavija - središče Balkana.

Središče Balkana je Titova Jugoslavija, v kateri so ljudske sile najmočnejše, tako močne, da privlačujejo tudi vse sosede. "dejstvo, da se Tito vo gibanje širi v Bolgarijo, je največje poročstvo, da bodo v tem delu Evrope res zavladaile demokratske sile," pravi angleški novinar Brailsford.

ERCOLI V ITALIJI

Vse nas globoko zanima, kako se bo razvijala naša soseda Italija, kakšne sile bodo v njej zmagale. Izgleda, da bo v kratkem storjen velik korak naprej v razvoju notranje-političnega položaja v Italiji.

V Italijo je prispel Ercoli, eden najvidnejših članov KPI. Po konferencah z demokratičnimi elementi je podal izjavo, v kateri je predlagal vsem strankam opozicije, naj ne vztrajajo v svoji zahtevi, da odstopi Viktor =

Amanuel, temveč naj gledajo, da se sestavi vlada vseh strank na čim širši podlagi. "Usoda italijanskih delavcev, kmetov, inteligence in dejansko usoda vsega naroda splon je odvisna od izida vojne in sodelovanja naše dežele v njej. V ta namen mora biti vsa Italija združena. Italijani morejo braniti življenske interese svoje dežele samo z razširjenjem in okrepljeno notnostjo vseh tistih, ki se ne glede na politične tendence pripravljeno boriti se proti osvajalcu."

Obenem javlja radio, da sovjetska, britanska in ameriška vlada želijo, da bi Badogliova vlada znatno razširila svojo podlago, da bi predstavljala vse demokratične politične skupine v Italiji in ne bi bila samo nekaj rektorij. Vse tri zavezniške vlade se strinjajo v tem, naj italijanski narod sam odloči o obliki režima.

Z razširjenjem Badogliove vlade se bodo antifašistične stranke v Italiji iz dosedanjih opazovalcev izpremenile v odločilne činitelje v notranji in zunanji politiki.

NAŠA DIVIZIJA NA ŠTAJERSKEM

Štampetov most, Vel. Lašče, Trahovo, Kočevje in še veliko drugih inen je danes neločljivo povezanih z našo XIV. divizijo, Tomšičevo, Šercerjevo in Bračicevo brigado. Same svetle zmage te divizije hrabrih borcev! Danes so ti borci na Štajerskem in mi vemo, da bodo kmalu s svojimi zmagami v zgodovino zapisali prav tako imena naših štajerskih krajev in mest. Saj so že na poti po Štajerski izvojevali celo vrsto junaških borb, ki jih moramo uvrstiti med najsvetlejša dejanja naših partizanov.

Ko je naša divizija stopila na Štajersko, so Nemci hoteli pokazati, da smo stopili v rajh, na njihovo zemljo. Pričele so se borbe, silovita ofenziva, ki je trajala skoro tri tedne. Borbe so bile težke in utrudljive, ker se se vršile v snegu in mrazu, podnevi in ponoči, po dolinah in gorah. Naši fantje so pokazali čudovito, da, neverjetno vzdržljivost.

Potem ko so naše edinice uničile premogovnik v Senovom, nas je hotel sovražnik uničiti. Zbral je 20.000 soč in nas skušal dan za dan zajeti v obroč in v njem zdrobiti. Naše edinice so se pretokle skozi vse obroče. Te obroče so delali Nemci vsak dan od Laškega pa vse do Koroške. Misno smeli dopustiti, da bi obroče stisnili, ampak smo se večinoma prebijali hitro skozi že široke obroče zased. Zato smo se morali premikati vsak dan, vsako noč, v neprestanih borbah. Le tako smo sovražnika prehiteli. Nekajkrat se je obroč stisnil na nekaj kilometrov. Zaradi naše sprotnosti je moral sovražnik vedno znova prevažati in premeščati svoje oddelke. Delal je nove obroče namesto tistih, iz katerih so se na naše edinice prebile in ušle. Bil je pravi peklenški lov. Hotel nas je izmučiti, odtrgati od dolin, vasi in kmetij ter nas izriniti v visoke krabe brez hrane. Ko bi nas tako izorpal v mrazu, nespečnosti, borbah in snegu, bi udaril po nas z vsem svojim orožjem in nas uničil. Naša glavna naloga je bila torej predvsem ta, da se izognemo vsem tem naletom. To se nam je v glavnem tudi posrečilo.

Kot široka brazda je ostala za našo divizijo pot skozi Štajersko. Ljudstvo se je daleč okoli nje razgibalo, zrasla sta mu pogum in upanje na svojo bodo, obenem pa je tudi spoznavalo, da je edino naša Narodno osvobodilna Vojska tista sila, s katero se bo moglo rešiti. V nas je videlo pravo slovensko narodno vojsko, rešiteljico, čeprav v mnogih krajih ljudje se niso imeli pojma o slovenskem narodno osvobodilnem gibanju, o naši vojski in

njenih zmagah. Ko smo prišli do prve vasi, so nam kmetje vsi srečno dopovedovali: "Včeraj smo pokopali svojega nemškutarskega župana, ki je padel v boju proti vam." V drugi vasi so zopet pokopali blokaterja, v tretji na vadnega vermana itd. Hitlerjevece imajo nasi Stajerci že v splošnem za svoje smrtne sovražnike. V najbolj zapuščeni vasi na Kozjanskem, kjer berejo le hitlerjevskega "štajerskega gospodarja", nam je dejal kmet: "Nimajo nas za ljudi, ampak za zivali. Nobenih pravic nimamo. Če bi Hitler zmagal, bi mi ostali sužnji." Podobno so nam pravili po vsej naši poti. Razumljivo je, da so se Nemci in domači izdajalci vrgli z vsemi silami na našo divizijo ter jo hoteli uničiti ali vsaj izrinuti iz Štajerske. Razumljivo je tudi, da je ofenzivo vodil sam Steindl, poveljnik štajerskih vermanov. A uspelo jim ni ne prvo ne drugo, pač pa so odnehali od borbe s težkimi izgubami. Saj so imeli najmanj 500 mrtvih in čez 1.000 ranjenih in izginulih. Izgubili so štiri lahke tanke, enega težkega, več kamjonov, veliko orožja in ostalih vojnih sredstev.

Tovariš Tito je poslal divizij pohvale za vsa junštva, ki jih je poka- zala v tej ofenzivi.

Cene Logar.

Boji okoli Idrije.

V drugi polovici marca so začele enice II. korpusa, posebno XXXI. divi- zije, večjo ofenzivo proti nemškim postojankam okoli Idrije in Logatca, Ho- tedrščice in Godoviča. Naše enice so Idrijo povsem blokirale. Nemci so iz okoliških postojank skušali prodreti v blokirani prostor, a se jim ni posrečilo. Bili so zavrženi. V štirih dneh so imeli velike izgube na mrt- vih in ranjenih kakor tudi na vojnih gradivih.

TITOVA JUGOSLAVIJA

VODILNA SILA V JUGOVZHOJNI EVROPI

Operacije naše NOV zadnjih tednov vedno jasneje dokazujejo slehernemu bistremu človeku, da so dal splošne zavzevnis e ofenzive proti Nemčiji. Mo- gočna borba jugoslovanskih narodov proti hitlerizmu s svojim vzgledom naj- no priteguje nase vse protihitlerjevske sile, ki se vedno bolj prebujajo, organizirajo in stopajo v borbo za osvoboditev izpod nemškega nasilja na Balkanu in v ostalih sosednjih deželah. Borba vseh teh narodov se zliva in postaja eno z našo borbo in naša NOV s svojimi triletnimi izkušnjami pos- taja vodilna sila v tej široki protihitlerjevski zvezi zaslužjenih nara- dov Balkana in Srednje Evrope.

Najobčutnejše mesto v nemškem vojnem stroju se danes v Jugoslaviji pro- metne zveze, ki vežejo italijansko in vzhodno fronto ter osrce rajha z zaledjem teh front s Balkanom. Zato se razvija v vsej Jugoslaviji bitka za te nemške živce. Predvsem velja to za proge Trst-Maribor, Zidani most- Zagreb-Beograd z odcepom v Bolgarijo in Grčijo preko Niša ter v Romunijo preko Iančeva.

V zavarovanje proge Zagreb - Beograd so pred petnajstimi dnevi pričeli skupno z ustaši, četniki in nedeljci dobro pripravljeno ofenzivo na osvo- bojeno ozemlje v vzhodni Bosni. Osnovno oporišče teh roparskim tolpan je tvoril trikot Brčko-Tuzla-3jelina. S tanki so hoteli predvsem zavarovati

česte in potem z njih prenesti svoja prodiranja v notranjost.

Edinice naše XXXVII. in XVI. divizije so že v osnovi ta nemški manever preprečile. Z neprestanimi napadi, katerih srditost se kaže po tem, da so nekateri položaji prehajali večkrat iz rok v roke, so takoj zmešali Nemcem njihove račune. Po petnajstdnevnih borbah so Nemci morali pričeti s premeščanjem svojih čet in z dovajanjem novih ojačenj. Naše edinice so nato na več odsekih prevzele inicijativo v svoje roke. Srditi boji še trajajo.

Radi istih razlogov hočejo Nemci za vsako ceno ustaviti prodiranje naših brigad v Srbijo in prepričati njihovo prisotnost na progi Beograd-Niš-Sofija. Vse razpoložljive sile, zlasti pa mihailovičevsko-nedičevsko drhač in Bolgare mečejo v boj proti brigadam, ki so preko Drine in Lima dosele do Užica, Jablanice in Toplice.

Ob progah od Prsta do Larihora, v Slavoniji, Sremu in Vojvodini se vršijo težke borbe. Naše edinice neprestano minirajo proge, ki so polne nemških vojaških transportov proti vzhodu. V zadnjem času je bilo iztirjenih večvlakov, ki so peljali vojake in material na Madžarsko, ter je bilo uničenih zlasti mnogo tankov. Uničevanje prometnih avtocest v Jugoslaviji in ob tem času ima svoj veliki pomen v tem, da preprečuje, oziroma zavira zbiranje nemških sil v Madžarski nižini in v Romuniji, kjer naj bi po Hitlerjevih načrtih zaustavile prodiranje sovjetskih sil. Delovanje naše NOV nujno mora vplivati na vse svobodoljubne sile pri naših sosedih.

Zaradi teh operacij postaja NOV steber vseh protihitlerjevskih sil na Balkanu in v ostalih sosednjih deželah ter se njene operacije zlivajo z operacijami vseh teh sil. Dejstva, ki so pred nami, nam to dokazujejo.

Po poročilih se v južni Madžarski vršijo borbe med Madžari in nemškimi okupatorji. V sami Romuniji vre. Se bolj bo zavrelo sedaj, ko je Rdeča Armada prekorčila Prut in prenesla svojo borbo proti hitlerjevski sili v romunska tla. Čisto razumljivo je, da so se te protihitlerjevske sile v Romuniji in na Madžarskem takoj povezale z NOV in POJ. V Vrhovni štab so prišli madžarski in romunski oficirji ter se dogovarjajo o sodelovanju.

Da obstaja med albanskimi partizani in našo NOV najtesnejše vezi, je bilo že večkrat poudarjeno. O sodelovanju pričajo skupne akcije v Črni gori, Albaniji in Makedoniji.

Grški partizani so od vsega začetka vzdrževali stike z našo NOV. Prav pred kratkim pa jih je maršal Tito pozval na tesnejše sodelovanje. V tej smeri je bil, po londonskih poročilih, že dosežen popoln sporazum.

Bolgarske partizane in bolgarski narod sploh ponivajo bolgarski emigranti po londonskem radiu, naj se naslonijo in priključijo NOV in POJ.

Preko Primorske in Koroške vzpostavljajo slovenske brigade stik z italijanskimi partizani in avstrijskim protihitlerjevim gibanjem. Naš Briškobenški odred je prodril do samega Vidma (Udine) in uničil letališče Belvedere. To dejanje najjasneje dokazuje, kako daleč sega vplivno področje našega osvobodilnega gibanja. Italijansko ljudstvo spoznava borbo NOV na domačem ozemlju in njeni vzgledi ga dvigajo k borbi proti istemu sovražniku.

Vsa ta dejstva nam kažejo, da NOV Jugoslavije z maršalom Titom na čelu vedno bolj postaja tisto središče in tista vez, ki vsa protihitlerjevska gibanja na Balkanu in Podonavju veže v celoto, jim daje vzglede in pobude. Se bolj bo prišlo to do izraza v bližnji prihodnosti, ko se bodo s prodiranjem Rdeče Armade v ta del Evrope po teh deželah dvigale nove in nove množice borcev proti hitlerjevskemu nasilju. V NOV bodo našle najtrdnjšo oporo.

ZADNJI HITLERJEV MAREC

Gospod Hitler je hotel biti v svojih dejanjih zelo skrivnosten. Sam je zapisal v svoji knjigi "Mein Kampf" in si postavil kot vodilo pri ustvarjanju nemškega gospodstva: "Udaril bom kot blisk v jasni noči". Slučaj ali Hitlerjevo praznovanje je hotelo, da so se ti bliski ponavljali ob določenih časih. Zato je ves svet ob določenih časih nestrpno in plašno pričakoval, kaj bo ukrenil car tretjega rajha.

Tak firerjev čas je marec.

Prav meseca marca je firer vedno udarjal in požiral državo za državo. Marca 1938 je padla Avstrija, marca 1939 Češkoslovaška in priceli so se zbirati temni oblaki nad Poljsko. Marca 1940 se je sestel z Mussolinijem na Brennerju in s tem nakazal sledečo nevihto na zapadu, marca 1941 je vko rakal v Bolgarijo in nato je sledil napad na Jugoslavijo.

Frici, ki so v svoji omejenosti in zaslepljenosti pričeli gledati v svojem firerju boga, so tudi postali praznoverni. Ko se je približeval kakšen marec, so se priccele plavolase Grete in postavni Frici s hrepenenjem ozirali po deželi, ki jo je njihov firer vzela na piko in so jo kričali vseh ka librov, od malega Gøbelsa do renčečega Göringa pričeli obdelovati. "Barbare je treba uničiti, naše zaslužjene brate odrešiti, naš življenski prostor razširiti!" je dnevno grnelo iz zvočnikov in polnilo glave nadebudnim hčeram in singvom "izvoljenega ljudstva". Banditi vseh odtenkov, zbrani v SS in SA, so že sanjali o novih ropih, o lepem pohištvu, ki ga bodo poslali domov svojim dragim, o maslu in klobasah, ki so se jim morali odreči, da so delali topove. Kuharice in šivilje, natakarice in počestnice so se pripravljale, da takoj odrinejo za svojimi zmagovitimi Frici in prično s "kultiviranjem barbarov."

da, to so bili marci, firerjevi meseci! Fanfare so vsak dan oznanjale "Sondermeldung". Zvočniki so venomer tulili lajajoče marše. V rajh so se vračali polni vlaki naropane blaga in Frici so pisarili pozdrave iz sončne Grčije, pošiljali ljubican rožno olje iz Bolgarije in papricirano slanine iz Madžarske, se slikali na Akropoli in pod slavolokom zmage v Parizu ter zmagoslavno zrlili v svet.

Ni čudno, če se je od vsega tega zavrtelo v glavi samemu firerju. Nena doma ni hotel več čakati marca. Kar vеди vročega poletja se je pognal nad Rusijo. Tokrat je iz previdnosti poklical na pomoč Boga, ker junij, se je zavedal, vendarle ni njegov mesec.

Frici in Grete so preplavili Ukrajino in se zaganjali proti Leningradu in Moskvi, kjer so hoteli prezimiti in se vendar že najesti belega kruha. A jekleni udarci Rdeče Armade in ruska zima so ohladili njihove vročične mozgane. Frici in Grete so osupnili in niso mogli verjeti. Toda tolažila jih je misel na prihajajoči marec. Takrat bo Firer zopet udaril, tedaj bo zopet pomlad. Res so se še enkrat zagnali proti vzhodu in svojim doma že obljubljali darove s Kavkaza in Urala. Tedaj je prišlo tisto, kar greni njihove sanje. Prišel je Stalingrad. Ni bilo marsev in fanfar, ni bilo kruha in klobas, konjska mrhovina je postala zelo upoštovana jed sladkosnodb Friccev. In od tedaj je šlo nezadržno navzdol in nazaj. Povsod, v Rusiji in v Afriki je "bežati kakor blisk" postalo novo navodilo firerja in njegovih SS-oddelkov.

Sedaj je zopet marec, marec leta 1944. Nekoč je bil to firerjev mesec.

Letos Frici in Grete zaman pričakujejo bliska z jasnega neba. Mesto tega padajo štiritonske bombe ...

Tam na vzhodu pa beži vse. Bežijo strumni gredadirji, bežijo gestapovci, bežijo kuharice in sivilje. S seboj ne vozijo več pohištva in klobas, bežijo, da rešijo vsaj glavo. Toda tudi te bodo kmalu poceni.

Larec, nekoč mesec firerjevih bliskovitih udarcev, se je izpremenil v mesec katastrofe tretjega rajha.

Radko Polič.

DOKUMENTI

Objave Komisije za ugotovitev zločinov okupatorjev in njih pomagačev.

Komisiji za ugotovitev zločinov okupatorjev in njihovih pomagačev so = došla v zadnjem času nova poročila in dokazi o nadaljnjih grozodejstvih = nemških okupatorjev in z njimi zvezanih mihailovičevskih švabobrancev na okupiranem ozemlju Slovenije, zlasti v okolici Ljubljane.

Od 6. januarja 1944. VSS bili po uradnih nemških razglasih ustreljeni = kot nemški talci moški iz raznih poklicev, in to enkrat petdeset, enkrat stiriideset, trikrat po trideset, in enkrat pet in dvajset hkrati, skupno 205 oseb. Umrtitev je javno razglasil Rösener, SS-Gruppenführer in policijski generalni poročnik.

Število od podivjane nemško-švabobranske soldateske pobitih žrtev, mirnih izobražencev, delavcev in kmetov, v zadnjem času pa znasa znatno več.

V cerkvi Sv. Urha pri Dobrunjah je nemško-švabobranski oddelek pod vodstvom Milana Kadunca ustrelil v zadnjih treh mesecih 31 nedolžnih žrtev.

Znani švabobranski okrutnik Frankelj, z ilegalnim imenom Skalar, je dal postreliti in deloma sam postreljal konec novembra 1943. v Kozlarjevi gošči ob Ljubljani, v kateri se stalno dogajajo še druge streljave, 18 ljudi iz Orno vasi in z Ižanske ceste.

Isti zločinec je dne 27. januarja 1944. s svojo tolpo, kateri so pripadali med drugimi neki P o ž a r iz Strahonca ter neki O b l a k in A n ž e l j č iz vasi Vrbljenje pri Ljubljani 1 moškega in 10 žensk, iz Tonišlja pa 3 ženske, jih pretepal in zasramoval, jim odklonil obhajilo, nato pa so jih štirje švabobranci ob zidu gradu Lisičje pri Škofljici z mitraljezi pokosili. Ena žrtev, ki ni bila smrtne zadeta, je pobegnila in podala svoje grozno doživetje o tem nočnem pokolju na zapisnik. Med umorjenimi je tudi neka mati s osmimi nedovraslimi otroki. Pri D.M. v Polju so nemško-švabobranske drhali pod vodstvom komandantov C e f i n a, M l i n a r j a, nadj. B l i n o v a, por. D o l č i č a in H o l e z a j n a = pobile mnogo ljudi. Ob gozdu pri Sv. Urhu in ob Savi je nad 60 grobov z ustreljenimi trupli brez krst. Mnogo ljudi še pogrešajo. Naslovatelja teh pobojev sta župnik Janez K o t t e in kaplan L a m o v š e k iz D.M. v Polju.

Dne 9. feb. 1944. je Sava naplavila dve ženski in eno moško truplo. Nekaj dni pozneje so našli na Kodeljavem 1 moško truplo. Iz Ljubljane so v istem času potegnili 2 trupli. Dne 15. februarja 1944. so našli v polju ob Savi 2 ženski trupli. Vse te žrtve so bile ustreljene v tilnik, ena je imela razdrapan trebuh, druga zevajočo rano na glavi.

Nadaljuje se množično zapiranje ljudi zaradi simpatij za napredno osvo-

bodilno gibanje. Jetnike v zaporih policije v Ljubljani, katere šef je dr Lovro H a c i n, mučijo na nečloveški način, zlasti neki mladiči K r i - v i c, L o h, Ž u p a n č i č, U r a n i č, brata K o b i, brata A d a - m i č, R o b i č Franc, P a j k, K o r i t n i k, Srečko R u s, L e n a r d, P o r Anton. Med mladimi zaprtimi dekletki se izživljata zlasti švabobranca K o b i in Rafael H u m e r.

Za vse te zločine odgovarjajo razen gori imenovanih tudi vsi tisti, ki so se jih udeležili posredno ali neposredno, ali ki so jih zasnovali. Odgovorna pa sta za nekaznovano početje teh strahotnih grozodejstev predvsem koroski Gauleiter R e i n e r in Leon R u p n i k, divizijski general ju goslovanske vojske, bivši italijanski župan v Ljubljani in sedanji nemški prezident Ljubljanske pokrajine ter vrhovni poveljnik Mihailovičevih slovenskih švabobrancev. Te Rupnik je dal svojim tolpom tudi navodila o pobjanju terencev OF.

Vsi ti ljudje so vpisani v spisek zločincev in bodo zasledovani s pomočjo zaveznikov do zadnjega kotička sveta in za svoja nečloveška grozodejstva težko kaznovani.

Predsednik dr. Makso Šnuderl.

AKCIJE XVIII. DIVIZIJE

Na glavni progi Ljubljana Rakce so napadle edinice XVII. divizije nemško postojanko Prešerje. Zavzele so železniško postajo in porušile vse bunkerje in barake. Nemci iz okoliških postojank so prišli na pomoč. Najmočnejša je bila ona iz Notranjih gor. S borovniške strani je prišel celo oklopni vlak, ki so mu naši borci uničili 1 vagon in jih več poškodovali, tako da se je moral uskniti. Nemci so imeli v vseh teh bojih okoli 50 mrtvih in ranjenih.

Nekaj dni kasneje - 18.3 - so edinice te divizije napadle nemško postojanko v Podpeči, kjer so zopet imeli Nemci več mrtvih in ranjenih, in v Črni vasi na Barju, kjer so Nemcem pomagali tudi Rupnikovi švabobranci. Oboji so imeli težke izgube. V prav tistih dneh so iste edinice porušile na več mestih glavno progo med Postojno in Rakce.

Velik del svojih akcij so edinice XVIII. divizije posvetile rušenju železnic, zlasti pa zaviranju prometa nemških kolonam med Kočevjem in Ljubljano. Najtežje udarce so sovražniku zadale naše edinice pri Žlebiču, Rakitnici in Stari Cerkvi. V noči od 17. na 18. marec so obstreljevale naše edinice nemško postojanko v Ribnici. S težkimi minometi so ji povzročile občutne izgube. Taki napadi na nemško postojanko so se v naslednjih dneh ponovili.

Moja Po slovenski
zemlji

B B I A K R A J I N A

Ko si narod postavlja oblast.

Najhna soba. V enem kotu je miza, za katero sede člani volivne komisije, v drugem volivna mizica, pred njo velika črna tabla z imeni vseh kandidatov. Na steni visita v selenju sliki maršala Stalina in maršala Gita, ob

stranah sta slovenski zastavici.

Takšno je volišče v tej vasi med vinogradi, kjer je doma delo in skromno, trpljenja polno življenje.

Ura je osem. Prvi volivec prihaja. Žena, slovenska žena opravlja prvič v zgodovini slovesno politično dejanje in zavestno prevzema nase vse dolžnosti, izvirajoče iz njega. Tehtno pregleduje imena na volivnem listu, izbira, črta. Potem list pregane in ga spusti v skrinjico.

Drug za drugim prihajajo volivci, možje, žane, dekleta. Sedajo za mizico, prebirajo, črtajo. Predsednik volivne komisije znova in znova razlaga in poučuje. Na volivnem imeniku se gostijo črte.

Vstopi mož, partizan. Slučajno je doma. Morda je že mesece in mesece nosil v sebi željo, da bi preživel vsaj dan, dva ob ženi in otrocih. V borbi in naporih prekaljen in preizkušen izbira zdaj ljudi, katerim bo v njegovi odsotnosti zaupana skrb za njegovo družino.

Nehote se spominja vojaka iz bivše jugoslovanske vojske, ki mu je bilo skoraj prepovedano misliti. Bil je le avtomat, ki je izvrševal povelja.

Pred nami sedi sedemdesetletna ženica. Njen obraz je preoran z nešteti mi bradami, a njene kretnje in koraki razodevajo, da je še vsa v življenju, ki ji ne da še počivati, ampak jo sleherni dan žene v nove skrbi in delo. Spokojno zre skozi očala na navzočne in s gotovostjo, ki je človek ne more prav pojmiti, se poslužuje pravice, katero ji je prinesel nov čas: deli oblast.

V sobi vlada napetost. Čutimo, da se sedanjost že rokaje s bodočnostjo. Ta stara namica nas potrjuje v tem prepričanju. V njej ni nič nezaupanja. Ona ve in vidi, da so se zdrave, mlade slovenske sile strnile v eni sami želji: da bi bilo slovenskemu človeku lepše živati. Ko bo prišla nazaj v svojo bajtico med trtjem, bo morda vzela v roke rožni venec in tiho prosila Boga, da nakloni vso srečo mladim ljudem, ki jemljejo naše tolikane žrtve.

Vrsta se trga, volitve se bližajo kencu. Še nekaj časa in sobo napolnijo volivci, da prisostvujejo štetju glasov. Ni to izraz nezaupanja, je to le živo zanimanje, ki veše vse v eno: tiste, ki delajo, in tiste, ki delo uravnavajo.

Nekdaj bi bilo to dejanje opravilo za zaprtimi vratmi, pred katerimi bi stal žandar. Kandidati in vodje raznih političnih strank bi se tresli od razburjenja. Danes je vse to drugače. Splošne koristi stoje v ospredju, zato je tudi zanimanje splošno, zato tudi v kraju ni niti enega samega človeka, ki se ne bi bil poslužil volivne pragice. In to brez avtomobilov, brez podkupovanja. Zato ni čudno, da se samo od sebe ob razglasu volitev utrga iz grl slovenska himna.

Kdaj v stari Jugoslaviji se je volilo tako?

Iz belokranjskega Volivnega vestnika.

V a s t r a s t v o l i .

Komu ni poznana naša vas? Mnogo ljudi je potevalo skozi njo, saj leži ob beli državni cesti. Toda če danes truden popotnik prisoraka po cesti, začudeno obstane nad strašnim prizorom, ki se mu nudi. Kraj tako prijzna vas, ena najlepših v suhorskem okraju, danes ni samo žalostno pogoršče, ampak je vsa porušena do tal, da se ne pozna, kje so naši domovi, ne pozna se, kje je stal kamen na kamnu. To je dele stokrat prokletih fašistov.

In danes se vrše v naši vasi volitve. V vasi? Ne! Vrše se v edini hiši,

ki pa je bila tudi zažgana, a ni zgorela. Sem prilaja narod, starčki, žene, mladina od vseh strani, iz bližnje okolice, iz bližnjih vasi, preko ža lostnih razvalin, na katerih se belijo kosti zgorele živine, na volišče, da si s silno vero v lepšo in srečnejšo bodočnost volijo svojo lastno oblast. Ne opaziš žalosti na obrazih prisotnih: volitev se udeležujejo z vso resnobo, zavedajo se, da si bodo le z resnim delom za skupnost zgradili = na razvalinah ne samo domove, nego tudi svojim potomcem lepšo, srečnejšo = bodočnost.

Tovariši in tovarišice iz Hrasta, strnimo vse svoje sile, bodimo složni, kot smo danes složni in edini, kajti le v slogi je moč in le složni si zgradimo na razvalinah pogorišča svoj novi, lepši dom!

Vi pa, tovariši in tovarišice iz vasi, ki niso še volile, strnite svoje sile, vsi do zadnjega na volišče; sodelujte pri zgraditvi naše skupne domovine Jugoslavije!

Prebivalci Hrasta.

Op. ur. Vsa vas razen ene na pol porušene bajte je v razvalinah. Ljudje stahujejo po okoliških vaseh, kljub temu so zahtevali, da se za Hrast voli poseben odbor!

Z B A R J A

Dne 16. marca se je pokazal nad barjanskim poljem nemški lovec, ki je divje krožil nad Igom, a se je nenadoma moral spustiti na tla sredi Barja. Z jurišem smo obkolili letalo in ujeli pilota živega. Redaj je opazovalec javil, da grede beli iz Pijave Gorice. Hitro smo zavzeli položaje in spustili bele do letala, ki so ga oblikovali zadnji planenčki. Nenadoma so se oglasile naše navzerice in nagnale bele nazaj v Škofljico in Pijavo Gorico. Tako nam gre z dneva v dan, toda vedno smo pripravljene borbo sprejeti. Pred enim mesecem smo pognali 250 belih iz Iške vasi v trenutku, ko so se pripravljali na odhod iz vasi z naropanim blagom in devetimi mladimi dekletimi, ki so jih nameravali ustreliti. S spretno taktiko smo pognali bele v beg, da so pustili vse na mestu, in smo rešili 8 deklet. Ujeli smo namestnika komandanta bele garde Oblaka in Udoviča, tren pa smo upihnilni ničvredna življenja.

Oprostite pisavi, slišimo brnenje avtomobilov, opazovalec javlja premik belih. Preden bo minil dan, se bomo najbrž še malo spoprijeli. Tudi mi, politični delavci, znamo rabiti karabinke in brzostrelke!

R I B N I Š K O O K R O Ž J E

Iz borovniške doline.

Po zlomu Italije so pribežale v našo vas belogardistične posadke z Rakitne, Sv. Vida, Begunj, Dobra in drugod. Prihajali so preplašeni in poparjeni kot mokre kure. Triniteli so pod nemško zaščito in postali nemški žandarji. Ker domačinov niso mogli drugače spraviti k švabobrancem, so začeli z nasiljem.

Železniškega čuvaja Strnška so odvedli ponoči od žene in otrok ter ga v bližini Verda ustrelili. Pustili so ga ležati na železniški progi.

Druga žrtev švabobranskega nasilja je postal železniški čuvaj Anton = Ma j a r o n. Trije švabobranski oficirji so ga ustrelili ponoči pri borovniškem mostu. Mrtvega so položili na tir, da bi ga vlak povezil. Stroj vodja pa je vlak ustavil in se prepričal, da je ustreljen. Švabobranci so nameravali zločin prikriti; Borovničani pa dobro vemo, kdo so njegovi mo-

rilci! Kot tretja žrtev je padla 70 letna starka iz Zale v Rakitni, ki so jo ustrelili rakitniški domobranci in jo pustili v gozdu kot zival. Zadnji čas so začeli z aretacijami, v Ljubljano so odpeljali 32 pošteni Borovničanov, med njimi 72 letnega starca.

Za vse te zločine so osebno odgovorni razni Bratuliči, Pezdariji, Debevci, Kolmani, Pavlovčiči, Urhi in drugi. Zapomnite si, vi že stokrat prekleti izdajalci lastnega naroda, da je blizu dan, ko boste dajali odgovor pred narodom za vse zločine in nasilja ter preganjanja, storjena v naši dolini.

Borovničan.

NOTRANJSKO OKROŽJE

Tovariš

Sredi noči je odločno potrkalo na vrata. Srce mi je nastalo: "Po so domobranci, prišli so pome!" - "Kdo je?" je planso vpraševala moja mama. "Le odprite! Partizani!" Kamen se mi je odvalil od srca, vendar sem, medtem ko sem odpirala, nesaupno motrila temno postavo, dokler nisem razločila rdece zvezde na kapi. "Vstopi, tovariš," sem dejala in tisti hip živo občutila ves pomen te besede. Tovariš! Kdor koli si, s Primorskega ali od Ljubljane, Belokranjec ali Savinčan, visoko šolan ali reven kmet, vseeno je. = Saj ti v temi niti ne razločim obraza, a vem, da si tovariš, da hočeva isto, da prihajaš kot prijatelj, kot zaščitnik, čeprav boš morda prosil le, da se ogreješ pri peči. In ko sem ti dejala "tovariš", si vedel, da vstopaš v hišo, kjer lahko sedeš k peči, kakor bi sedel doma. Ta odina beseda nama je povedala vse, kar sva morala vedeti drug o drugem.

Tovariš je sedel k peči, bil je truden in premražen. Zavrela sem mu mleko: "Veš" sem rekla, "rada bi ti dala kaj drugega, pa nimam." - "Oh", se je zalvelil, "saj to tako dobro je, mleko in topla peč in tvoj glas." Ko je odšel, se je oglasila mama s postelje: "Zakaj si rekla, da nimaš nič drugega? Saj imaš jori tisto klobaso, ki jo je bila prinesla teta." Saj res, na klobaso se pa nisem spomnila. Moje hčerka Ančica pa je v polsnu slišala nekaj o klobasi in drugi dan nisem imela miru pred njo. Zvečer smo imele žene pri nas sestanek in smo govorile o tem, kako bi napravile za 8 marec svojim tovarišem v brigadah vsaj malo veselja s skromnimi darilci. = Ančica je bila sraven. "Ančica", sem rekla, "ali snem dati tisto tetino klobaso?" Dekletce se je prestrašilo. Čez nekaj časa pa je rekla: "Mater bom dala listek, da je to od Ančice za tistega tovariša."

"Tisti tovariš", kdor koli boš, vem, da boš vesel, ko prejmeš dragoceno darilo naše Ančice. Vedi, da je to drobna punčka z resnimi očmi, kakršne ne imaš morda tudi ti, in da zanjo in za vse take trpiš vse, kar moraš trpeti.

Anica.

SKRIVAČEM so zapleni imovina

Področno vojaško sodišče v Ljubljani je zadnje tedne obsodilo vrsto skrivačev na zaplenbo njihove imovine. Obsojeni so bili: Povšin Anton, Češarek Ivan, Češarek Jože; Baumgarten Jurij, Kobenter Jože, Crebotnjak Ivan, Oražem Franc, Škrabec Stanko, Burgar Ludvik, Petelin Jože, Petelin Andrej, Pahulje Janez, Rudož Marko, Trdan Andrej, Češarek Franc, Lesar Jože, Sre-

botnjak Ivan, Burger Vinko in Petek Franc. Vsi so iz Ribnice.

Prvih petnajst se je izognilo mobilizaciji v Narodno Osvobodilno Vojsko. Razen Rudeža, za kate tega se ve, da se je v začetku 1944 pripeljal v Ribnico z nemško kolono in se z njo vrnil v Ljubljano, se za ostale ne ve, kje so, so torej skrivači. Področno vojaško sodišče v Ribnici je prvih petnajst obsodilo na popolno zaplenbo vse premične in nepremične imovine, ostale štiri pa na delno zaplenbo, ker so odšli v Ljubljano brez dovoljenja naših vojaških oblasti.

Višje vojaško sodišče Narodno Osvobodilne Vojske in Partizanskih Odredov je pod predsedstvom toč. kapitana Štanteta Jerneja in članov majorja Simčiča Marka in poročnika Dougana Danila spremanilo razsodbo Področnega vojaškega sodišča v Ribnici v toliko, da je obsodilo na popolno zaplenbo vse premične in nepremične imovine tudi tiste, ki so bili na prvi stopnji obsojeni le na delno zaplenbo. Višje vojaško sodišče je ugotovilo pravilno postopanje Področnega vojaškega sodišča, vendar je o odmeri kazni zavzelo ostrejšo stališče in ga tudi utemeljilo:

"Odmera kazni mora naareč biti taka, da ne ustreza samo pravilom pravne znanosti, temveč tudi pravnemu čutu ljudstva in ljudskemu občutju pravičnosti. Vsi obtoženci so bili v svojem kraju vidne osebnosti in imoviti ljudje, katerih moralne obveznosti do narodno osvobodilne borbe so zaradi tega neprimerno večje. Ti obtoženci pa so nasprotno s vojnim ravnanjem izpodkopavali pri svoji okolici zaupanje in vero v naše osvobodilno gibanje, v našo narodno oblast. Prav tako so s svojim vzgledom vplivali na slabšanje po značaju. Za njihovo ravnanje, za njih umik iz območja slovenske narodne oblasti na okupirano ozemlje iz protinarnodnih in protiljudskih nagibov ni nobenega opravičila: saj imamo nešteto primerov družbeno visoko stoječih osebnosti in imovitih ljudi, ki so prevzeli nase največje žrtve, da podpro narodno osvobodilno borbo. V kolikor je pri njih morebiti sodločal = strah pred vojnimi dogodki, jih tudi to ne opravičuje, saj so imeli dovolj prilike umakniti se na osvobojeno ozemlje. Storiili pa so drugače. Izbrali so si smotno pot pobega pod zaščito najokrutnejšega sovražnika, ki si je zastavil za cilj popolno uničenje slovenskega naroda. Že samo to dejstvo opravičuje kazen zaplenbe njihove celotne imovine, ne samo one, ki je že sedaj v dosegi slovenske narodne oblasti, temveč tudi tistega premoženja, ki ga imajo obtoženci po podatkih spisa in po znanju sodišča na neosvobojenem ozemlju. Izvršba na to imovino se bo izvedla takoj, čim bodo to dopuščale razmere. V kolikor pa sega zločinsko udejstvovanje vseh 19 obtožencev še dalje, t. j. v kolikor sodelujejo aktivno z okupatorjem, bodo odgovarjali za te zločine posebej z ozirom na okolnost, da si je vojaški tožilec pridržal tozadevni kazenski progon."

KULTURA

MATERI PADLEGA PARTIZANA

Takrat, ko je prvič ročico zaprl,
takrat si v radosti plašno vztrepetala,
Samo da mi ne bi, da ne bi umrl!

Takrat, ko na pisih je svojih še spal,
takrat si mu nežno v solzah sepetaia:

Glej, kmalu . iz tebe cel fant bo postal.

Postal je tak fant, da bi gore premikal,
nikdar se ni klicu svobode iznikal.

Tako si mu segla poslednjič v roko
in v tebi je tlelo: Da! Vrnil se bo ---

Zdaj veter raznaša besede njegove
Prisluhni natanko, da čuješ glasove
"Lepo je, veš, mama, lepo je živeti,
toda, za kar sem umrl,

hotel bi še enkrat umreti!

Kajuh.

Z a K a j u h o m .

K njin, ki so dali svoje življenje naši borbi je februarja odšel tudi = pesnik K a j u h . Padel je blizu svojega domačega kraja, v šoštanjski oko lici na Štajerskem. Ta huda novica bo posebno zadela vsakogar, ki je spre mljal njegov pesniški razvoj. Pred vojno se je pod pesniškim imenom Drago Jeran oglašal z verzi v dijaškem listu "Slovenska mladina", pesnika Kajuh - ha - tudi pesniško ime - pa je rodilo šele naše osvobodilno gibanje. Že v Ljubljani - v partizane je odšel lansko jesen - je napisal šop pesni s = partizanskimi motivi, ki so takoj opozovile nanj. Na osvobojenem ozemlju je svoje pesmi zbral, izbral in jih cilostirane izdal pod naslovom Pesmi (konec novembra 1943, izdala tehnika XIV. divizije pod Snežnikom na primor ski strani). Kazale so sicer še, da se pesnik šele oblikuje, a pričale so, da gre za močno lirično naravo ki naglo in zanesljivo podira oblikovne o vire. Kajuhova pesem je zgrajena na osebnih doživetjih in čustvih. Njogo va pesem je intimna in iskrena za njo čutiš povsod človeka s srcem. In to daje njegovi liriki tisto ceno, ki nas je navdajala z upanjem in prepri - čanjem, da nam dorašča v Kajuhu zgrajen, morda celo mojstrski pesnik. Žalo stna novica nas navdaja zato z dvojno žalostjo: padel je borec, padel je pesnik. In dvojna je tolažba p a d e l j e v s v e t i d o m o v i n s k i v o j n i , n j e g o v a p e s e m p a b o ž i v e l a .

Mile Klopčič.

Knjižnica "Pregleda dogodkov"

Da dopolni naše spoznavanje svetovnih dogodkov in nudi snovi za našo = politično vzgojo izdaja uredništvo Pregleda dogodkov brošurice pod gornjim naslovom. Radijske vesti, ki jih dvakrat tedensko prinaša Pregled, morejo biti le kratke zaradi določenega obsega, pa še te se v glavnem bavijo zgolj s poročili z vojaških front. Na notranjih frontah v Evropi pa se dogaja = tudi toliko pomembnih in zanimivih dogodkov, da moremo ob njih politično rasti tudi mi ter obenem čutiti utrip Evrope, kako se sklada z našim.

Doslej je te Knjižnice izšlo šest številčk. Prva pod naslovom "Za dvaj - setletnico Leninove smrti - nemški beg pred Leningradom," opisuje po voj - nih poročilih in komentarjih moskovskih listov rusko zmago pred Leningra - dom. Druga brošura govori o "Katinskih grozodejstvih". Naš tisk je o Kati nu poročal na več mestih, toda vsa poročila so se omejevala bolj na pri - pombe in komentarje, kakor dajala točen popis vse "afere" in njene resnice. Ta knjižica prinaša celotno poročilo posebne ruske komisije za preiskavo in ugotovitev katinskih zločinov. Naslednje tri številke so posvečene = Sovjetski Zvezi. Prva podaja gradivo o spremembi sovjetske ustave glede =

ljudskih komisarjev za vojno in za zunanje zadeve. Druga govori o "Desetem zasedanju Vrhovnega Sovjeta ZSSR". To je prvič v slovenščini podrobnejše poročilo o sejah in razpravljanju novega proračuna za 1944 v obeh sovjetskih zbornicah. Zlasti zanimivo je razpravljanje, kjer se nam pokaže izredna delavnost vseh narodov SZ na vseh področjih udejstvovanja in njih popolna pripravljenost za vse žrtve, kar izvira iz prepričanosti, da jim SZ predstavlja resnično domovino, trden branik njih gmotnega in duhovnega napredka. Peta številka pod naslovom "Sovjetska Zveza in slovanske države" prinaša nekaj uradnih izjav in pogodb ter nekaj moskovskih člančkov, ki se nanašajo na odnose SZ do slovanskih držav (n.pr. o federaciji malih narodov, o Avstriji, o Poljski, pogodba med SZ in CSR, izjave ob ustanovitvi posebne jugoslovanske vojaške enote v SZ itd.) Iz dokumentov in člankov jasno izstopa zunanje-politična razvojna črta SZ o odnosih med slovanskimi narodi in SZ. Šesta številka prinaša znameniti Churchillov govor z dne 22. febr. o angleški zunanji politiki. Knjižica prinaša njegov govor največ dobesedno, nekaj v posnetku, s posebnimi odstavnimi naslovi v odstavku o Jugoslaviji in partizanih. Dodani so angleški komentarji ob govoru ter posnetek Edenovega govora v zunanje-politični debati. Ta knjižica = more posebno služiti za pobijanje bele in plave propagande, ker podaja uradno angleško sodbo o vrednosti naše osvobodilne borbe in postavlja = "zvestobo" do kralja Petra, kamor spada, na zatožno klop radi sodelovanja z okupatorjem.

Za Knjižnico so pripravljene že številne nove brošure, ki bodo izdane, čim bo prezaposlena naša tehnika to zmogla. Med drugim je na vrsti n.pr. brošura o Bolgariji, dvoje Stalinovih povelj, zlasti za letošnjo obletnico Rdeče Armade, poročila in govori s shoda slovanskih vojakov v Moskvi za obletnico RA, mednarodni dokumenti o preiskavi in kaznovanju fašističnih zločincev in njihovih pomagačev i.t.d.

Knjižnica "Pregleda dogodkov" naj služi tako našim odborom in društvom za pouk, za razgovor in za politično propagando (na sejah, ^{polit}sestankih, na debatnih večerih, pri radijskih urah i.pod.) kakor vsakemu posamezniku, ki se hoče količkaj podrobneje pozanimati za politična vprašanja sodobne Evrope, razen prve, druge in četrte številke so vse brošurice tiskane ter obsegajo največ do dvajset strani.

P A R T I Z A N S K A H I M N A .

Glavni štab NOV in POS je razpisal nagrado za najboljše besedilo partizanske himne, himne NOV in POS. Himna naj ima tri kitice, vsaka kitica z odpevom. Pesem mora biti primerna za kitično uglasbitev. Vsak avtor lahko pošlje tudi več besedil. Avtor nagrajene himne prejme za nagrado brzostrelko v trajno last.

KAKO ŽIVE V ZAGREBU

K a k š e n j e Z a g r e b ?

Ali se je spremenil? Hiše so vsaj ostale iste kot prej, le ulice so = neočiščene in neoprane. Okoli glavnega kolodvora in po periferiji so postavljeni betonski bunkerji. Tramvajski promet je omejen zaradi pomanjkanja premoga in toka. Na ulicah je videti vsakršne vojake, vinjene, pa čisto tu

di pijane. Pogosto so racije, ko trojni kordon stražnikov ustavlja minoido če. To je nevarno srečanje, ker človek po takem srečanju kljub pravilnim legitimacijam zelo lahko odpotuje na delo v Nemčijo.

Izložbe mnogih trgovin so zelo lepo urejene, toda ko vstopite, ne morete kupiti ničesar. Zaman se upirate. Pokazujejo val kak odlok ministrstva ali kak listič, da se blago v izložbi ne prodaja.

Kako je s prehrano? Dnevno dobite petnajst dkg koruznega kruha. Toliko so dajali tudi masti na osebo, v zadnjih mesecih pa je vsi še dobili ri so. V novembru so dajali mleko vsega trikrat na mesec, in to za otročiče. Uvedene so nakaznice tudi na konjsko meso, toda še tega ni. Glavna hrana je krompir, ki se težko dobi. Crnoborzijanske cene so: za mast 2.500 kun do 3.000 kun, jajce 70 do 80, liter mleka 200, sol 1.000 do 2.000, črna moka 200 do 250, govedina 550, svinjina 1.200, seženij drv 35 do 40.000 kun. Premoga ni, kolikor pa ga je mogoče dobiti po črni borzi, se prodaja tona 6 do 8.000 kun. Reveži lomijo ponoči ograje, ali hodijo na Savo in trgajo bičje, ali v Maksimiru pobirajo veje. Čevljev ni. Na črni borzi se prodajajo po 15 do 20.000 kun. Starinarice imajo veliko množino stare obleke in obutve, ki jo prodajajo državni uradniki in zasebni namaščenci, da bi si nabavili hrane in drv.

Gospodarstvo zastaja.

Industrija nima pogonskih sredstev ne surovin. Mnoga podjetja delajo samo tri dni v tednu. Partizanska blokada Zagreba je uspela. Na trg prihaja kmetje samo iz najbližjih vasi. Sredi poletja 1943 so bili trgi prazni. Vagonske pošiljke za državne ustanove in vojsko so prihajale v Zagreb za radi sabotaže na železnicah vačinoma pokvarjene. V domobranstvu je bila kriza prehrane boleča vse poletje in vso jesen zaradi pomanjkanja sveže povrtnine. V takih razmerah cvete črna borza. Toda celo crnoborzijanci se v držujejo prodaje, ker računajo z nadaljnjim padcem kurza kune. Inflacija je izzvala odtegnitev blaga s trga, nadaljni dvig cen in padec dnevnega zaslužka. Kolikšno je zaupanje v kuno, nam najbolje kaže zakonska odredba iz novembra 1943 o zamenjavi poljedelskih proizvodov za določeno blago. Po tej odredbi se zamenja n. pr. 100 kg žita za 5 kg soli, 1 kg masti za 1 kg soli. Nezaupanje v obstoječi režim je okrepila odločba bank, tudi državne hipotekarne banke, da ne dajo posojil na kupljene židovske in erbske premočnine.

Tudi Zagrebčani se bere.

Že od prvih dni ustanovitve NDH so se Zagrebčani upirali ustaški strahovladi. Streljanje, množične aretacije, pošiljanje v taborišča, ječe in na vislice dokazujejo, da bi je v prsih Zagrebčanov svobodoljubno srce.

Težak policijski teror je varok, da so odkriti množični izrazi nezadevoljstva Zagrebčanov rečki. Vendar pride do odkritih in glasnih protestov ob čakanju na krompir ali kako drugo življensko potrebščino. Pri delitvi nakaznic za čevlje je prišlo celo do pretopa. Preteglega leta sta Zagrebčane močneje razgibala dva dogodka: kapitulacija Italije in obešenje šest najstorič. Ko je bila razglašena kapitulacija Italije, so se ljudje drug drugemu čestitali. Ker so židovi polni ustaške propagande, bi bil ostal skraj neopačen lepak o obešanju šestnajsterih, med katerimi je bil tudi sin znanelega pravaša in avtorja "Hasan-aginice" mladi profesor Ogrizovič, da se obešanje ni vršilo pri mitnici v Dubravi. Nerazpoloženje je bilo zelo veliko. Bili so primeri, da so ljudje na mestu protestirali zaradi tega zločina.

čanje, da moramo biti v zvezi z njo mirni za usodo slovanskih narodov".

"Tukaj v slovanski Moskvi se uresničuje to, kar so bile sanje naših narodov", je dejal češkoslovaški general Ludvik Svoboda. "Slovanski narodi so si segli drug drugemu v bratske roke, da bi se nikdar več ne ločili. Na bojnem polju, ob Rdeči Armadi se je rodilo slovansko bratstvo v orožju, zveza vseh slovanskih armad, ki daje jamstvo za zmago in za nov mir-prihodnjim rodovom naših narodov".

Danes se na sovjetsko-nemški fronti ne bore samo ruski, ukrajinski in beloruski vojaki. Boriijo se v njihovih vrstah tudi borci češkoslovaških brigad, poljskih divizij Koszciuszkega in Dombrowskega, borci jugoslovanske vojaške enote prostovoljcev, ki so jih Nemci poslali prisilno mobilizirane proti Rusom in so tam kot zavedni Slovani prestopili na drugo stran. Na omejenem mitingu so njihovi delegati poudarili, da je rešitev Slovanov le v njihovi bojni enotnosti. V tem duhu so poslali brzojavke Stalinu, ki so mu izrazili hvalečnost za oborožitve in sprejem ob stran slavne Rdeče Armade, ki jo on znagovito vodi; Maršalu Titu, ki so mu izrazili svoje navdušenje nad uspehi NOV, rekoč: "Mi kot vojaki in vaši bratje visoko cenimo prispevek, ki ga je dala armada pod vašim vodstvom v skupnem boju vseh svobodoljubnih narodov zoper hitlerjevsko Nemčijo".

O tesni povezanosti borcev - Slovanov z vsemi slovanskimi rodoljubi, kjer koli se nahajajo po svetu, priča množina brzojavk, ki jih je shod dobi iz Sovjetske Zveze: od češkoslovaškega poslaništva v Moskvi, od uredništev češkoslovaških in poljskih listov v Rusiji, od predsednikov Akademije znanosti SZ, Akademije znanosti Belorusije, Akademije znanosti Ukrajine, Zveze sovjetskih umetnikov, Protifašističnega komiteta znanstvenikov, sovjetskih žena, sovjetske mladine, od patriarha Moskve in vse Rusije Sergeja; iz Anglije: od češkoslovaškega odbora slovanske vzajemnosti, Poljsko-slovanskega odbora, Poljskega odbora enotnosti in akcije, Odbora Južnih Slovanov v Londonu, Karpatsko-ukrajinskega odbora v Londonu, predsedstva Slovanskega krožka in Kolegija novinarjev nove CSR v Londonu, češkoslovaškega državnega sveta, Sveta češkoslovaških žena, uredništva lista "Čehoslovak"; iz Amerike: od Združenega odbora Amerikancev južno slovanskega porekla, od Oddelka kongresa države Michigan; dalje iz Uruguaya, Kanade, Argentine in Avstralije, od raznih uredništev in organizacij slovanskih izseljencev. Pozdravov Nacionalske poljske in jugoslovanske vlade ter kralja Petra seveda ne bomo našli.

"Slovanski narodi pričakujejo z največjim upanjem in potrpljenjem svojeljubljene sinove, junake in voditelje," je dejal na shodu v otvoritvenem govoru predsednik Vseslovanskega odbora generalni poročnik Gondurov. "Kakor hitro stopijo poljski, češkoslovaški in jugoslovanski oddelki na tla svoje domovine, bodo kakor iz junakov vitezov zrastle iz njih nove, neznanške moči.

Ne se dvigajo njim naproti izmučeni slovanski narodi".

Ta čas je pred vrati. Samo še trhla romunska država loči Rdečo Armado od NOV Jugoslavije. Rusi so na pragu Poljskega ozemlja. Rdeča Armada je danes komaj 50 km oddaljena od starih meja Češkoslovaške Republike. Izpolnjujejo se besede, izrečene v pozdravu z mitinga predsedniku dr. Benešu: "Hrabri češkoslovaški vojaki, ki so skupno z Rdečo Armado osvobodili starodavni Kijev, zdaj skupaj s svojimi bratskimi slovanskimi vojaki v Rdeči Armadi utirajo pot v Ushorod, Bratislavo in Prago. Blizu je čas zmage in osvoboditve Češkoslovaške. Z mogočnimi udarci gremo naproti češkoslovaškim rodoljubom."

Batjuska prihaja s slovanskimi divizijami od severa, velike zavezniške

čete pa od druge strani in kmalu si bodo borci NOV stisnili roke z vsemi. V pozdravu, ki ga je kongres za pozdravom Rooseveltu poslal ministrskemu = predsedniku Churchillu, je rečeno: "Trdno smo prepričani, da se bodo kmalu = srečali slovanski vojaki na evropski celini in bodo stisnili roke vašim slavnim angleškim in ameriškanskim vojakom, ki se borijo zoper našega skupnega sovražnika hitlerjevsko Nemčijo, in da se bo v skupnem boju zoper nemškega napadalca še bolj utrdila zveza in prijateljstvo, ki je nastalo v dneh gorja in vojne."

Naj sklenem z besedami junaka Sovjetske Zveze kapitana Luina, poveljni ka baltiške podmornice, ki je torpedirala ladjo "Admiral Tirpitz": "Bratje Slovani! Bliža se čas vaše osvoboditve izpod jarm nemških osvajalcev. V slogi Slovanov je noč. Podesetorite udarce po sovražniku povsod! Smrt nemškemu osvajalcem, življenje in svobodo slovanskim narodom!"

Albin.

ZRAČNA BITKA

Bila je svetla marčeva nedelja. Po senčnih krajih je še ležal sneg, drugod pa so otroci letali za prvimi zvončki in vijolicami. Čruče ljudi na o sušenih cestah, harmonika, ki je igrala na skednjem na travniku, vrišč, ki je prihajal iz gruce deklet, vse to so bili ne samo veseli znaki pomladi, tem več tudi znaki svobodnega slovenskega ozemlja. Pod Nemci ni pomladi.

Komaj se opoldne dobro odzvonili zvonovi, je zračni prostor napolnilo = brečanje letal, zamolklo in slovesno, kot brečje samo zavezniški bombarderji. V trgu se je dvignil pod nebo vrišč žensk in otrok, psi so razposajeno lajali. Nekje visoko pod srebrnimi meglicami so letele jate srebrnih ptičev, ki so zginjali v daljavi, za soboj pa puščali belo sled, ki se je na no drini neba videla kot tračnica velikih zrakoplovov, po kateri se vozijo nad sovražno Nemčijo.

Ko je največja jata že zginila v vzhodu, se je pojavila poslednja. Letela je v trikotu kot žorjavi. Takrat sta izza nemške meje pridrvola dva lovca. Kot blisk sta drsela čez nebo, dohitela ameriške trdujave, v drznem = dvigu "skočila" nanje - in pričel se je boj. Ameriški bombniki so leteli ponosno in brez trepeta naprej. Rafali iz težkih strojníc pa so brizgali na oba lovca, ki sta divjala okoli trdnjav z besnim in hitrim brečanjem. Eden izmed Messerschmidov se je dvignil zelo visoko in spustil na bombarderje nekaj lažjih bomb. Učinka ni bilo nobenega, le votel pok je strosel ozračje. V tem hipu je skupina bombarderjev zaokrežila in spustila umetno meglo. Lovca sta se malo zmedla. Megle na nebu so bile kot prikazni. Bombniki so lovca komaj ušli. - Tedaj pa sta se Messerschmida domislila, da je vse, kar počenjata, neumno. Obrnila sta se in divjezakačila proti odhajajočim bombnikom. Strelji. Mitraliranje. Ljudem na zemlji so se stisnile srece. Iz levega bombnikovega motorja se je dvignil = črn dim. Bombnik je omahnil, zakrožil, lovca pa se nista mogla zakreniti, tako sta drvela naprej. Mirno je ranjeni bombnik plaval nazaj. Ampak tisti = lo lovca! Zbral je vse svoje sile, se malo upočasnil, nato pa krenil za odhajajočim bombnikom. Zopet pokanje. Modrina neba se je stresla, le senca = je šcemelo tiho in mirno, kot bi ne bilo pod njim nič novega. Zopet strelji. Lovca je omahnil in kot ranjen ptič trepetaje strmoglavil na tla.

Smrtno ranjen je bombarder letel brez glave nazaj. Mislili smo, da se bo vsak čas zapilil nakje v zemljo. Uboga posadka! - Ne! V tistem hipu se je =

pojavi la na nebu bela pika, nato še ena in spet ena. Deset si jih lahko videl, veter jih je nesel na vse strani. Ljudje so se spraševali, kaj je to. Bilo jim je težko verjeti, da so to letalci iz bombarderja, ki se zdaj s padali spuščajo na slovensko zemljo, ki jih čaka in trepeta zanje. Kajti na obzorju se je spet pojavil sovražni lovec, ki je kot mlad smrkovec divjal čez nebo. Pike so se povečale v bele balončke, kmalu so ljudje utegnili razpoznati letalca, ki ga je veter premetaval sem in tja. Bil je kot nihalo na uri. Kmalu je zginil za sosednjem gričem.

Iz vseh sosednjih vasi so letele ženske in otroci v strelcih skozi gozd. Albin, partizanski komandant, je letalca prvi našel. Amerikanec je v strahu planil in zbežal skozi smreke po snegu. Prepričan je bil, da je Albin = Nemec. Padalo, ki se je vlekel za njim, ga je oviralo, ovirale so ga rane, ki jih je dobil v arčni bitki. Prestrašen je omagal. Takrat so bile ženske pri njem. In tudi Albin. Obraz prestrašenega vojaka se je skrčil. Te daj so pričele ženske vpiti: "Saj mi smo partizani! - Partizani!" Takrat ga je obliil presrečen smehlaj. Pozneje so pravili, da je bil tisti trenutek = cudovito lep. Nato so ga v sprevedu nesli v bližnji trg.

Pozneje se je v vili, kjer je ležal John Petit st. 370211243 T 43+43 A. C., napletel naslednji pogovor: "Ali veš, kje si?" - Obraz se mu je razjasnil, zasmehljal se je: "Pri Titovih partizanih!" Domislil se je in pomanljivo = dodal: "Dobro, da nisem padel med belogarde. Izročili bi me bili Nemcem, ali pa me ustrelili, kot so že nekaj naših." Dobro je poznal položaj v Sloveniji, "Junaki ste, zelo ste popularni pri nas!" - in je stisnil roko partizanu, ki mu je zlezol za hrbet, da bi se lahko naslonil, ko mu je zdravnik obvezoval rane. Nato so ga pogostili. Na cesti pa je čakal voz, ki bo letalce odpeljal k ostalim tovarišem, ki so padli vsi v naročje partizanov in se rešili.

Marsikomu ni šla tistega dne iz glave zračna bitka. Ni bilo lahko poza biti železnih ptičev, ki so sredi našega neba, pod soncem in pozladnimi meglicami bili krut boj, ki bi bil lahko stal življenje desetih pilotov. Pod našim nebom pa leži svobodna zemlja slovenskega ljudstva, ki sprejme v svojo naročje vsakogar, ki se bori proti satanski Nemčiji. Zjutraj je John Petit še zajtrkoval v Afriki, popoldne je sredi prebujajoče se slovenske pomladi gledal v oči dobrim ljudem, ki ga bodo povrnili Afriki, da bo spet se dal v letala in se boril za svobodo in pomlad evropskega ljudstva.

J. Javorsček.

MOČ SE RASTE TUDI NA VZHODU.

Ne samo na zapadu, temveč tudi na vzhodu raste moč SZ. Med japonsko in sovjetsko vlado je bil podpisan sporazum, po katerem morajo Japonci nehati izkoriščati nafto in premog na Sahalinu, ki so ga imeli po dosednji pogodbi pravice izkoriščati do 1970. To najnovejšo dejanje Sovjetske Zveze ni samo znak rastoče sovjetske moči, ampak tudi znak vedno trdnjše sovjetsko-ameriške angloške zveze. Sovjeti jenljejo Japonski petrolej, ki ga nujno potrebujejo v svoji borbi z Ameriko. Zvezniški blok postaja vsak dan trdnjši, pogoji za trajen mir po vojni so vedno večji.

M. V.

Matej Bor:

S I N U I Z D A J A L C U .

Kar zvedel sem, sin moj, kaj si mi storil,
me več ni na spregled. Sram me je, sram.
Zaprl sem oknice, se zaklenil v hram.
Kako naj bi s sosedi še govoril.

Sosedi? - Saj jih ni več, saj domala
že vse so pokončali, odvlekli kdove kam.
Ko šel sem mimo njih, je zakričala
Juračeva: "No, zdaj hudič boš sem!"

Razbili so mi okna. "Ste se skrili?
Potuhnili? - Fej, psi!" - Šel sem po cesti
za njimi, vpil: "Jaz nimam vas na vesti!" -
Fej, izdajalske kri! Hudič ne cvili! -

Pa sem jim pot zastavil, se prednje vrgel vznak:
"Če kriv sem, pohodite mi oči in roke!"
A matere od mene vleklo so otroke -
"Proč, proč; od takega beži še vrag!"

Ognili so se mi in še od daleč name
pljuvali. Čiknil je še laški soldat.
Ozrl sem se za njimi zadnji krat.
Majavo šli so s culami čez rane...

Vse so jim vzeli, a povej kdo meni vzame
s teh pleč strahotni, strašni, težki križ?!
Ne upam si po vasi, saj iz praznih hiš
še votla okna-tvoja kri-kričijo vame.

Nes, moja kri! Ne, usmrajene ponije!
Vsem, vsem pokažem, kaj oče je, kaj sin!
Še to noč naj do neba strmi,
da nisem indajalec, - ogenj upije!

Ta dom požgen, ki sem te v njem spočel!
Potem zaprezi, stari, in med partizane. -
Iskal te bom in našel! Moje rane
zaceli moja kri -

on, ki te je preklel.

=====

Živela Jugoslavija maršala Tita, braniteljica svobode južnoslovenskih =
narodov!

Živela enotnost slovenskega naroda, združenega v OF!

Živel SHOS, najvišji predstavnik slovenskega naroda!

Živela Zedinjena Slovenija v Demokrati, federativni Jugoslaviji!

=====

